Jani Pitkänen, pelastuskomentaja
Helsingin kaupungin pelastuslaitos

16.2.2021

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Helsingin kaupungin pelastustoimen lausunto hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevasta hallituksen esityksestä (HE 241/2020 vp)

Yleistä

Pelastustoimen järjestämisessä on nykyisellään suuria alueellisia eroja sekä toiminnallisesti että tuottavuuden näkökulmasta. SOTE- ja hyvinvointialueuudistukseen liittyvät pelastustoimea koskevat muutokset ovat siten yleisellä tasolla perusteltuja. Uudistus mahdollistaa myös nykyistä paremmin valtakunnallisen ja alueellisen yhteistyön pelastustoiminnan eri osa-alueilla sekä luo edellytyksiä kehittää kansallisella tasolla yhteisiä tietojohtamisen malleja ja siihen liittyviä tietojärjestelmiä.

Kokonaisuutena arvioiden nyt ehdotettua parempi ratkaisu olisi kuitenkin ollut jatkaa pelastustoimen uudistamista nykyisellä järjestämismallilla vapaaehtoisen yhteistyön kautta. Helsingin kaupungin pelastustoimen kannalta uudistus uhkaa heikentää pelastustoimen järjestämisen edellytyksiä Helsingin kaupungin asukkaiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Uudenmaan erillisratkaisu, jossa Helsinki vastaisi itse pelastustoimen palvelujen järjestämisestä, on toteuttamiskelpoisin vaihtoehto tilanteessa, jossa valtakunnallinen ratkaisu pohjautuu pelastustoimen järjestämisvastuun siirtoon hyvinvointialueille. Malli, jossa pelastustoimen järjestämisestä vastaisi yksi Uudenmaan maakunta, olisi sisältänyt vielä huomattavasti suurempia taloudellisia ja toiminnallisia riskejä palvelujen saatavuuden ja laadun osalta, koska Uusimaa on maakuntana erityislaatuinen ja se poikkeaa muista maakunnista suuren väestömäärän, kantokyvyn ja alueen sisäisten demografiaerojen johdosta.

Helsingin pelastustoimen kannalta lakiehdotuksen keskeiset huomiot ovat seuraavat:

- Rahoitusjärjestelmä on puutteellisesti valmisteltu. Uudistukseen sisältyy suuri riski siitä, että Helsingin kaupungin pelastustoimen kyky toiminnan kehittämiseen Helsingin erityispiirteet huomioivalla tavalla heikkenee oleellisesti.
- Valtiolle keskitetty taloudellinen ja toiminnallinen ohjausvalta pelastustoimen järjestämisestä on liian yksityiskohtaista ja rajoittaa merkittävästi Helsingin pelastustoimen itsemääräämisoikeutta.
- Uudistuksessa on varmistettava, että Helsingin pelastuslaitos jatkossakin voi tuottaa ensihoitopalvelun. Vain niin voidaan varmistaa tuottava synergia pelastustoimen ja kiireellisen ensihoidon resurssien käytössä ja taata tehokas toiminta onnettomuuden uhrien pelastamisen ja potilaiden hoidon rajapinnassa.

Pelastustoimen rahoitus

Sekä kansallisen pelastustoimen että Helsingin kaupungin pelastustoimen rahoitus on alimitoitettu, rahoituksessa ei ole huomioitu merkittäviä palvelutasoon ja toiminnan kehittämiseen liittyviä kasvupaineita, minkä lisäksi rahoitusperusteet eivät riittävässä määrin huomioi Helsingin kaupungin erityispiirteitä.

Sote-ministeriryhmä on todennut, että sisäministeriön arvion mukaan pelastustoimen kunnilta siirtyvä rahoituspohja ei kata vuoden 2020 tasossa lakisääteisen palvelutason edellyttämää rahoitusta. Sote-ministeriryhmä linjasi, että sisäministeriö ja valtiovarainministeriö arvioivat vielä kunnilta hyvinvointialueille siirtyvän rahoituksen tasoa suhteessa siihen, mikä on riittävä rahoitus pelastustoimen lakisääteisen palvelutason ylläpitämiseksi. Lisäksi pelastustoimen rahoituksen kriteerien osalta linjattiin, että rahoitusmallia kehitetään riskikertoimen määräytymistekijöiden osalta lausuntopalautteen perusteella. Riskikertoimen sisältö oli tarkoitus määritellä vuoden 2020 loppuun mennessä ja säätää asiasta sittemmin valtioneuvoston asetuksella.

Helsingin pelastustoimen näkemys on, että pelastustoimen rahoitustarpeita ei ole uudistuksessa riittävällä tavalla huomioitu. Mm. pelastustoimen rahoitusmallin riskikertoimen määrittely on edelleen keskeneräinen eikä sen ennakoida valmistuvan ennen kesää 2021. Uudistuksesta ei tulisi päättää ennen kuin pelastustoimen riittävä rahoituspohja on varmistettu. Uudistuksen aikataulu on tältä osin aivan liian kireä myös Covid-19 pandemiasta aiheutuneet talousvaikutukset huomioiden.

Sisäministeriö ja Aluehallintovirasto ovat edellyttäneet, että Helsingin pelastustoimen palvelutasoa korotetaan huomattavasti nopean avunsaannin näkökulmasta. Tähän liittyvät kehittämissuunnitelmat kasvattavat Helsingin pelastustoimen tämän hetkisiä kustannuksia merkittävällä tavalla vuosina 2022-2029. Näitä kustannuksia ei ole riittävällä tavalla huomioitu uudistuksen rahoituksessa. Uudistuksessa ei myöskään ole tarpeellisessa määrin huomioitu pelastustoimen kansallisen ICT:n kehittämisen kustannuksia ja niiden rahoituspohjan jakautumista sisäministeriön ja hyvinvointialueiden kesken.

Uudistuksesta johtuva palkkaharmonisointi kiristää pelastustoimen palkkakilpailua Etelä-Suomen työssäkäyntialueella ja aiheuttaa palkkojen nousupainetta myös Helsingin pelastustoimessa, mitä ei ole rahoituspohjassa huomioitu. Pelastusalan tarpeisiin nähden alimitoitetut aloituspaikat palomiesten peruskoulutukseen yhdessä kiristyvän palkkakilpailun kanssa ovat merkittävä riski suunnitellun uudistuksen onnistumiselle.

Uudistuksen yleisperustelujen mukaan pelastustoimen rahoituksen tason tarkistaminen poikkeaisi osin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen rahoituksen tarkistamisesta hyvinvointialueilla, koska pelastustoimessa ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja vastaavaa palvelutarpeen kasvupainetta. Pelastustoimen rahoituksessa otettaisiinkin huomioon vain kustannustason muutos sekä mahdolliset tehtävien muutokset.

Esitys ei huomioi pelastustoimen palvelutarpeen merkittäviä kasvupaineita Helsingissä eikä muualla Suomessa tulevina vuosina eikä siinä ole myöskään otettu huomioon muusta toimialan kehittämisestä tai uudistuksen johdosta aiheutuvia lisäkustannuksia. Vaikka valtion rahoitus pelastustoimelle antaa sinänsä mahdollisuuden

kansallisten uudistusten tehokkaampaan toteutukseen, pelastustoimen rahoituspohja on kansallisella tasolla riittämätön.

Helsingin kaupungin pelastustoimen näkemys on, että palvelutason kehittämiseen, palkkojen harmonisointiin ja kansalliseen ICT:n kehittämiseen liittyvät kustannuspaineet olisi huomioitava Helsingin ja kansallisen pelastustoimen rahoituspohjassa nykyistä esitystä paremmin.

Esityksen mukaan pelastustoimen rahoitus pohjautuisi asukasmäärään (65 %), asukastiheyteen (5 %) ja riskitekijöihin (30 %) perustuviin laskennallisiin kustannuksiin. Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan ehdotetut asukasmäärään ja -tiheyteen perustuvat tekijät ovat perusteltuja, mutta painoarvoltaan liian alhaisia. Yksinkertaistettuina ne jättävät huomiotta Helsingin erityispiirteet, tiheän kaupunkirakenteen aiheuttamat liikenteelliset haasteet, pendelöinnin vaikutukset henkilömäärästä riippuviin riskeihin sekä muuta maata suuremman maahanmuuton, segregaation, syrjäytymisen ja päihteiden aiheuttaman kuormituksen. Lisäksi on otettava huomioon, että pääkaupunkiin on sijoittunut suomalaisen yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kannalta elintärkeitä toimintoja sekä kriittistä infrastruktuuria, palveluja ja toimintoja, jotka vaativat pelastustoimelta muusta maasta poikkeavaa varautumista ja resursseja.

Rahoituksen suurin epäkohta on riskikerroin, joka on sekä puutteellisesti määritetty että painoarvoltaan liian suuri suhteessa asukaslukuun. **Lakiesitykseen liittyvissä rahoituslaskelmissa pelastustoimen riskikerroin on Helsingin osalta arvioitu Suomen alhaisimmaksi, mikä johtaa merkittävään rahoitusvajeeseen Helsingin pelastustoimessa**. Helsingin riskikertoimesta johtuva rahoitusosuus on 12 euroa/asukas, kun se esimerkiksi Vantaa-Keravalla ja Länsi-Uudellamaalla on 23, Pirkanmaalla 25 ja Varsinais-Suomessa 29 euroa/asukas. Tällainen rahoitusperusteen ero muihin suuriin pelastustoimen hyvinvointialueisiin verrattuna ei ole Helsingin erityispiirteet huomioiden mitenkään perusteltu. **Riskikerroin aiheuttaa sen, että Helsingin kaupungin nykyjärjestelmässä tekemät panostukset Helsingin pelastustoimeen valuvat osin sellaisten hyvinvointialueiden pelastustoimeen, joissa nykyisin ei ole huolehdittu pelastustoimen tehokkaasta ja samalla taloudellisesti tuottavasta järjestämisestä**. Tätä kuvaa se, että joulukuussa 2020 esitettyjen laskelmien mukaan Helsingin pelastustoimen kokonaiskustannus muuttuisi 63 eurosta/asukas 68 euroon, kun muutos esim. Vantaa-Keravalla olisi 50 eurosta 78 euroon. Riskikertoimen määrittelytyö on edelleen pahasti kesken. **Uudistuksesta ei tule päättää, ennen kuin pelastuslaitoksille ja kunnille on varattu mahdollisuus lausua lopullisesta riskikertoimesta.**

Hyvinvointialueen rahoituslain 10 §:n mukaan valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan huomioon vuosittain jälkikäteen hyvinvointialueiden Valtiokonttorille toimittamien tilinpäätöstietojen mukaiset 5 §:ssä tarkoitetut kustannukset (toteutuneet kustannukset) varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneeltä vuodelta siten, että kyseisen vuoden laskennallisten kustannusten ja toteutuneiden kustannusten erotus lisätään rahoitukseen tai vähennetään rahoituksesta. Koska rahoituksen tarkistaminen tehtäisiin koko maan tasolla, rahoitusmalli ei siten jälkikäteistarkistuskaan huomioon otettuna olisi yksittäisen hyvinvointialueen kannalta kustannusperusteinen. Rahoitus kohdentuisi yksittäisille hyvinvointialueille rahoituslain määräytymistekijöiden mukaisesti laskennallisena rahoituksena.

Koska myöskään pelastustoimen rahoitusta ei arvioida etukäteen aluekohtaisesti, vaan valtakunnallisella tasolla, ei esityksessä ehdotettu neuvottelu- ja rahoitusmekanismi ota riittävällä tavalla huomioon yksittäisen hyvinvointialueen pelastustoimen tarpeita ja vuosittaisen talouden vaihteluita. Lakiesitystä tulisikin tarkentaa siten, että yksittäisen hyvinvointialueen pelastustoimen rahoitus ei alene valtakunnallisen kustannusten jälkikäteisen tarkastelun perusteella tai sen johdosta, että hyvinvointialueen pelastustoimen kustannuksissa on esiintynyt esim. työvoiman saatavuudesta johtuvaa satunnaista käyttömenojen alenemaa. Uudistus on selkeä heikennys Helsingin pelastustoimen taloudelliseen asemaan nykytilaan verrattuna, jossa satunnaisvaihtelut tai yllättävät tarpeet on voitu kattaa kaupungin omilla varoilla.

Helsingin pelastustoimen näkemys on, että rahoituslain 11 §:ssä esitetty mekanismi hakea lisärahoitusta perustuslaissa tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämiseen jättää avoimeksi, mihin tarkoitukseen ja kuinka nopeasti lisärahoitusta on tosiasiassa mahdollista saada. Lisärahoitusmekanismi ei mahdollista esimerkiksi nopean avunsaannin edellytysten nopeaa parantamista, kun otetaan huomioon mm. pelastushenkilöstön saatavuuteen ja perehdytykseen sekä lisärahoituksen hakemiseen kuluva aika. Lakiesityksen perusteluja tulisikin tältä osin tarkentaa.

Ehdotuksen vaikutukset pelastustoimen investointeihin

Lakiesityksessä ei tarkastella kuntien ja pelastustoimen investointitarpeita kasvukaupunkien näkökulmasta.

Esityksen mukaan sisäministeriö voi hylätä hyvinvointialueen pelastustointa koskevan investointisuunnitelman. Tällainen toimintamalli rajoittaa merkittävästi hyvinvointialueen pelastustoimen itsehallinto-oikeutta ja mahdollisuuksia oman taloutensa ja myös toimintansa hallintaan. Uudistus heikentää merkittävästi Helsingin pelastustoimen taloudellista liikkumavaraa verrattuna nykyiseen pelastustoimen järjestämistapaan, jossa Helsingin pelastustoimen alue on voinut optimoida käyttömenonsa ja investoinnit Helsingin kaupungin vastuullisesti hoidettuun talouteen nojaten.

Uudistuksen aiheuttama kustannusten kasvu

Uudistuksessa tavoiteltua pelastustoimen kustannusten kasvun hillintää tai vaikutuksia tuottavuuteen tai pelastustoimen alueiden talouteen ei ole esityksessä analysoitu riittävästi eikä uudistuksen vaikutuksia osoitettu. Edesauttaako uudistus kustannusten hillintää tosiasiallisesti, on erittäin epävarmaa.

Valtion talous- ja strategiaohjauksen merkittävä kasvu ehdotetun uudistuksen myötä tuo paineita lisätä kaikille hallinnon tasoille kyvykkyyttä tiedolla johtamisen, analytiikan ja raportoinnin tueksi. Tämä tulee edellyttämään asiantuntijaresurssien lisäyksiä sisäministeriöön, aluehallintovirastoon ja hyvinvointialueen pelastustoimen johtamiseen.

Esityksessä ei ole lainkaan huomioitu, että alueellisten pelastuslaitosten resurssit tiedolla johtamiseen ja sitä tukeviin järjestelmiin ovat jo nykyisellään merkittävästi alimitoitetut. Valtion talous- ja strategiaohjauksen merkittävä kasvu tulee aiheuttamaan tarpeen lisätä kyvykkyyksiä johtamiseen, analytiikkaan, omavalvontaan ja talouden suunnitteluun ja kontrollointiin kullekin hyvinvointialueelle, ministeriöihin ja valtion paikallishallinnon tasolle. Yksinomaan Helsingin pelastustoimessa tarvitaan useiden henkilötyövuosien lisä

resursseja. Helsingin pelastustoimen arvion mukaan uudistuksesta johtuva valtakunnallinen asiantuntijoiden lisätarve pelastustoimeen 30-50 henkilötyövuotta. Näitä resurssitarpeita ei ole rahoituspohjassa lainkaan huomioitu.

Pelastustoimen järjestämislaki, palvelujen järjestäminen ja valtion ohjaus

Helsinki poikkeaa muista pelastustoimen alueista toimintaympäristönä kooltaan, asukastiheydeltään, demografialtaan ja infrastruktuuriltaan ja on valtakunnan tasolla kriittisten yhteiskunnallisten toimintojen kotipaikka, mikä asettaa pelastustoimelle erityisiä vaatimuksia. Myös Helsingin pelastustoimen alueen tunnusluvut pelastustoimen osalta ovat turvallisuuden, onnettomuusvahinkojen toiminnan ja laadun osalta kansallista huippuluokkaa. Helsingin pelastustoimen alueen erityispiirteitä ja toiminnan tuloksia ei ole riittävästi huomioitu uudistuksen ja lakiehdotuksen valmistelussa.

Uudistuksen myötä niin valtion taloudellinen ohjausvalta kuin pelastustoimen järjestämisen substanssiin liittyvä ohjausvalta kasvaisi olennaisesti nykyiseen verrattuna. Ohjausvälineitä olisivat neuvottelut hyvinvointialueen ja valtiovarainministeriön sekä pelastustoimen alueen ja sisäministeriön kesken, pelastustoimen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelu sisäministeriössä sekä pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja rahoituksen riittävyyden arviointi.

Valtion ohjausvaltaa pelastustoimen palvelujen järjestämisessä ja pelastustoimen palvelutason määrittämisessä lisäisi merkittävästi erityisesti ehdotettu pelastustoimen järjestämislain sääntely.

Lakiehdotuksen 6 §:n mukaan pelastustoimen palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon lain 8 §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Lain 8 §:n ja sen perustelujen mukaan valtio määrittäisi tavoitteet vaikuttavalle ja kustannustehokkaalle pelastustoimelle ja voisi asettaa esimerkiksi turvallisuusviestintään, pelastustoiminnan toimintavalmiuteen ja johtamiseen, yhteistyöhön sekä sopimuspalokuntien käytön perusteisiin liittyviä tavoitteita.

Ehdotuksen 8 §:ssä esitetty sääntely on Helsingin pelastustoimen näkemyksen mukaan aivan liian yksityiskohtaista ja johtaa yhdessä 6-7 §:ien kanssa siihen, että hyvinvointialueen päätöksentekokyky pelastustoimen järjestämisestä paikallisten olosuhteiden perusteella on vahvasti rajoitettu.

Ehdotetun lain 3 § on sisällöltään yhdenmukainen nykyisen pelastuslain 28 §:n kanssa, jota koskeva valtionohjaus on tähän saakka käytännössä merkinnyt pitkälti sisäministeriön asettamaa sitovaa tavoitetta pelastustoiminnan toimintavalmiusajalle. Ongelmana on ollut se, että toimintavalmiusaikaa koskeva sitova tavoite ja tätä koskeva ohjaus ei tunnista esimerkiksi erilaisia onnettomuustyyppejä tai niiden vahinkomekanismeja, vaan yksinkertaistaa tapaa mitata pelastustoiminnan vaikuttavuutta.

Suuressa osassa pelastustoiminnan tehtävistä toimintavalmiusajalla ei tosiasiallisesti olekaan olennaista merkitystä pelastustoiminnan kokonaisvaikuttavuuteen. Lisäksi toimintavalmiudelle nykyisin asetettu sitova tavoite on ristiriidassa pelastustoimen tuottavuuden kehittämisen kanssa. Ehdotettu 3 § sekä pelastuslain 28 §:n voimassa oleva tulkinta pelastustoiminnan valmiudesta merkitsevät käytännössä pelastustoimen palveluverkon merkittäviä laajennuksia niin Helsingissä kuin useilla muillakin hyvinvointialueilla aiheuttaen

näin merkittäviä kustannuspaineita palvelutason kehittämisen johdosta. Nämä laajennukset tulevat kasvattamaan pelastustoimen kustannuksia ja heikentämään toiminnan tuottavuutta, mikä puolestaan on ristiriidassa järjestämislain 8 §:ssä mainittuun ja koko uudistukselle asetettuun tuottavuustavoitteeseen nähden.

Helsingin pelastustoimen näkemyksen mukaan pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 3 §:ää tulisi tässä yhteydessä muuttaa enemmän pelastustoimen järjestämisen tarkoituksenmukaisuutta ja tuottavuutta korostavaan muotoon. Ehdotettu muutettu 3 § kuuluu seuraavasti:

> ”Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet on toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa onnettomuustyyppi ja sen arvioidut vaikutukset huomioiden tarkoituksenmukaisella tavalla tehokkaasti ja riittävän nopeasti.”

Adjektiivien ”mahdollisimman” ja ”viivytyksettä” poistaminen ehdotetusta lakitekstistä jättäisi nykyistä enemmän liikkumavaraa pelastustoiminnan toteuttamisen suunnittelulle ja toteuttamiselle erilaisten onnettomuustyyppien aiheuttamat erilaiset vahinkomekanismit ja niistä ihmisille ja omaisuudelle aiheutuvat riskit huomioiden.

Vaikka uudistus ja ehdotettu sääntely valtion ohjauksen osalta yhtäältä lisäävät mahdollisuuksia kehittää pelastustointa kansallisella tasolla yhtenäiseen suuntaan, ne toisaalta heikentävät merkittävällä tavalla Helsingin pelastustoimen toimivaltaa pelastustoimen järjestämisessä ja tuotannossa sekä kaventavat mahdollisuuksia päättää pelastustoimen palvelutasosta paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Uudistus myös heikentää kaupungin mahdollisuuksia järjestää ja kehittää palveluja todelliset onnettomuus- ja vahinkotodennäköisyydet huomioivalla tavalla sekä kokonaisuutena katsoen paikallisesti tarkoituksenmukaisimmalla, vaikuttavalla ja veroeurojen kannalta tuottavalla tavalla.

Ehdotettu sääntely ei jätä tilaa strategisille maakuntatason valinnoille eikä riittävää liikkumatilaa itsehallinnolliselle päätöksenteolle pelastustoimen palvelujen järjestämisessä. **Valtion ohjausta koskevia lainkohtia tulisikin tarkistaa siten, että Helsingille ja kullekin hyvinvointialueille jää riittävästi myös tosiasiallista toimivaltaa pelastustoimen palvelujen järjestämiseen.**

Ehdotetun lain 5 §:n mukaan eräitä pelastustoimeen kuuluvia hyvinvointialueen tehtäviä voidaan koota hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi. Ehdotuksessa esitetty keskittämisperiaate on kannatettava.

Esimerkiksi kansallisen pelastustoiminnan tilannekuvan ja johtamisen keskus olisi tarkoituksenmukaista keskittää Helsinkiin, koska Helsingin pelastuslaitoksella on siihen soveltuvat tilat muokattavissa johtokeskuskäyttöön ja pääkaupungissa sijaitsevat keskeiset valtion viranomaiset, joiden kanssa yhteistyö kriisitilanteissa on oleellista. Myös kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (mm. tulvien torjunta, metsäpalot, CBRNE, mahdollisesti merellinen öljyntorjunta) on tarkoituksenmukaista koota yhden tai useamman hyvinvointialueen hoidettavaksi. Logistisesti toiminnot on tarkoituksenmukaista sijoittaa

alueille, joissa voidaan tehokkaasti tukeutua satamiin ja lentokenttiin. Käytännössä tämä tarkoittaa Helsingin lisäksi Länsi-Uuttamaata, Varsinais-Suomea, lentokenttien osalta mahdollisesti Vantaa-Keravaa ja Pirkanmaata.

Lakiesitystä tulisi kuitenkin tarkistaa siten, että keskitettyjen tehtävien varautumiskustannukset huomioidaan osana niistä vastaavan pelastustoimen alueen rahoitusta. Nyt 5 § ja sen perustelut on ymmärrettävissä siten, että muut hyvinvointialueet maksavat keskitetyistä palveluista vain suoritettujen tehtävien perusteella, jolloin harvinaisiin tehtäviin liittyvät varautumis- ja huoltovarmuuskustannukset voivat jäädä vain yhden hyvinvointialueen kannettavaksi.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla (”Uusimaa-laki”)

Uusimaa-lakia koskevan ehdotuksen mukaan HUS vastaisi Uudellamaalla ensihoidon järjestämisestä ja se voisi myös itse tuottaa ensihoitopalvelun. Helsingissä on huolestuneena seurattu kehitystä, jossa eräät sairaanhoitopiirit ovat vähentäneet pelastuslaitoksen hyödyntämistä ensihoidon palvelutuotannossa. Pelastustoimen järjestämislain 4 §:n perustelujen mukaan Pelastustoimen organisoiminen sosiaali- ja terveystoimen palvelurakenteen uudistamisen kanssa yhdenmukaisen aluejaon ja järjestämismallin pohjalta on välttämätöntä, koska sillä turvataan pelastustoimen mahdollisuus jatkossakin suorittaa ensihoitotehtäviä ja ensivastetehtäviä sen mukaan kuin hyvinvointialue päättää.

Uudistuksessa onkin kriittistä varmistaa, että Helsingin pelastuslaitos jatkossakin voi tuottaa kiireellisen ensihoitopalvelun. Tällöin ensihoito- ja ensivastetehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää samaa asemaverkostoa, samoja tukitoimintoja, osin samaa henkilöstöä, samoja toimintamalleja ja yhteisiä harjoituksia sekä yhteistä vara- ja suuronnettomuusvalmiutta. Covid-19 pandemia on osoittanut Helsingin pelastuslaitoksen resursoinnin joustavuuden ensihoidon tuotannon varmistamisessa poikkeusoloissa poikkeuksellisten työvoimavaihteluiden ja muuttuvan hoitoympäristön tilanteissa.

Helsingin pelastustoimi on vuosikymmeniä ollut merkittävä palvelujen tuottaja kiireellisissä ensihoitopalvelun tehtävissä. Ensihoitopalveluiden tuotannon siirtyminen pois pelastuslaitokselta vaarantaisi merkittävällä tavalla sen synergian, jonka pelastuslaitos ensihoitopalvelussa tuottaa pelastustoimen ja terveydenhuollon tehtävien rajapinnassa suuronnettomuustilanteissa sekä nopean ensihoidon aloittamisessa pelastustilanteissa.